

Posudek oponenta bakalářské práce

Název práce: Zpřehlednění historie svědků Jehovových v USA a na území České republiky

Autor práce: Vlastibor Vošahlík

Obor studia: Filosofie a religionistika

Posudek vypracoval: Mgr. Petra Tlčimuková, Ph.D.

Datum: 13. 5. 2023

Bakalářská práce se zabývá z religionistické perspektivy vhodným tématem, které nicméně není nikterak nové v rámci odborné literatury ani v zahraničí ani v Česku. Nicméně jako hlavní cíl si vytyčuje zpřehlednění historie na území dvou států: Spojených států amerických a České republiky. Na straně 5 pak autor píše, že se mýlí v rámci druhého jmenovaného zaměřit ještě specifičtěji, a to na oblast jihočeského kraje (nutno ovšem podotknout, že Česko jakožto samostatná republika období totality, které autora zajímalo především, nezažilo). Následně definuje konečný cíl práce, tedy „podat ucelený obraz historie této náboženské organizace. Od (*sic!*) jejích počátků skrze působení a bádání Ch. T. Russella až po dnešního prezidenta Společnosti R. Ciranka“ (s. 5), přičemž upozorňuje, že hodlá představit také ucelenou historii organizace na území dnešního Česka. Vzhledem k tomu, že historie organizace na obou zmíněných územích (např. Holden 2002, Martinek 2000, Vojtíšek 2004) byla již zmapována a není též jasné, proč se autor nezaměřil na jednu z oblastí, či ještě lépe jedno specifické téma s působením organizace související, nepovažuji tuto volbu za krok dobrým směrem.

Zejména se tak jeví s ohledem na to, že autor nepracuje s odbornou zahraniční literaturou, která by mu zpřístupnila diskuzi na území Spojených států amerických. Ani vůči české odborné literatuře se v tomto ohledu nikterak nevymezuje, neukazuje její stávající limity a možnosti alternativního pojednání tématu. Zmiňuje pouze na straně 6, že využívá jak zdrojových materiálů psaných členy organizace, tak literaturu „zvenku“ (*sic!*), a můžeme se pouze domnívat, o které žánry se jedná.

Pominu-li problematické držení zásad citační normy, chybějící odkazy, řazení jednotlivých citací bez komentářů za sebe, nejasné oddělování odstavců a další, co opominout nelze je způsob užívání jazyka, který nenaplnuje standardy akademického psaní. Autor si potřebuje ještě před tím, než sepíše a odevzdá kvalitní kvalifikační práci osvojit nejen základní postupy vědecké práce a práce s literaturou, ale též způsob uvažování a vyjadřování se. Je potřeba osvojit si odbornou vědeckou stylistiku. Pro ilustraci uvádím úryvky:

- „Je mým přesvědčením, že i práce, která je v zásadě deskriptivního charakteru, kombinujícího zjištění z množství odlišných zdrojů, je nutně poznamenána subjektivním autorem. Proto je vhodné představit terminologické koncepty, se kterými je v této práci pracováno. Ač samy nejsou nutnou podmínkou k úspěchu sdělení této práce jako jistému zpřehlednění a ucelení dějin jedné náboženské skupiny, je vhodné je uvést, aby vážený čtenář dokázal snadněji nahlédnout do mysli autora, a tak poznat jeho předsudky, přístupy a zacílení. To mu pomůže lépe srovnat celkový kontextu práce, a tak lépe porozumět místům, která by snad mohla naznačovat něco jiného, než autor zamýšlel“ (s. 7).
- „Snad každý, kdo uslyší zaznít toto slovo, představí si nějaký obrázek“ (s. 9).
- „Používat tento pojem zde by nebylo moudré. Kdyby v této práci bylo, byť jen jednou uvedeno, ‚svědkové Jehovovi jsou sekta‘ i přes to, že by bylo jasně sděleno, jakým způsobem je toto označení smýšleno, nutně by to v populaci čtenářů vyvolalo mylné obrazy celku Společnosti, a proto byl tento pojem na stránkách práce odmítnut jako nevhodný“ (s. 11).
- „Ovšem díky zániku rozhovorů mezi Společností a společnostmi tento spekulativní pojem (nová náboženská hnutí, pozn. autora) bude zřejmě dále čekat na objevení (s. 12)
- Zde nejsem autoritou, ale v této práci je vystupováno z tohoto přesvědčení (s. 12)

Charakter práce a její struktura práce jsou matoucí. Není zřejmé, jestli se má jednat o novátorské historické pojednání založené na inovativní práci se zdroji, či se jedná o výzkum založený na rozhovorech se členy organizace (a tedy práci využívající metod orální historie, o které ovšem v práci není zmínka, stejně tak jako o využití jakékoliv jiné metodologie). Autor zmiňuje, že [p]ostřehy z těchto třech rozhovorů jsou umístěny na příhodná místa v textu, aby dokreslily celkovou situaci, ve které se pohybujeme, a které chceme v první řadě porozumět“ (s. 6). Nejsem si jistá, s kým dalším se v situaci autor pohybuje, ale bohužel se obávám, že aktuální čtenář textu to není. Až kapitola 5 podává některé informace k získaným rozhovorům, což v celkovém ohledu nelze akceptovat jako správný postup. Kapitola 1 prezentuje polemiky o tom, jestli je daná skupina náboženstvím bez opory a dostačující reflexe odborné religionistické literatury, která se problematikou vymezení náboženství zabývá. Je zřejmé, že autor si není vědom, že daná problematika je již v odborných kruzích dalekosáhle řešena (např. problém etické a emické definice).

„Zde si dovoluji navrhnout další alternativní způsob uchopení přístupu k sektě: můžeme ji nechat samotnou promluvit a nechat ji tak, aby sama sebe zařadila jak do širšího společenského kontextu, tak do systému víry.

Nevěřím, že by tento přístup mohl vést k uspokojujícímu vzniku nějaké definice, ale věřím, že pomůže k tomu, že danou sektu nejen poznáme, ale porozumíme ji. To nám následně dovolí využít toto porozumění ve výše naznačených přístupech“ (s. 10).

Stejně tak není jasné, proč jako podkapitolu autor vedle vysvětlení pojmů kult, sekta a nové náboženské hnutí řadí též pojem nového světla (sic!) a jak se vztahuje ke snahám o odborné vymezování základních religionistických pojmů jakožto nástrojů poznání. V celkovém náhledu je nejasností více než jasností a text nelze považovat za dostatečně naplňující požadavky na bakalářskou práci. Doporučuji je kompletnímu přepracování, a to například právě směrem, který bude využívat přístup a metody orální historie.